

ta zbirka ni bila popolna. Sedaj se bodo zbrala menda vsa njegova dela.

Zgodovino rumunske književnosti v osemnajstem stoletju je izdal pred kratkim N. Jorga, profesor na vseučilišču v Bukarestu, z naslovom „Istoria literaturii române in secolul al XVIII-lea.“ Izdala jo je „Tipografia Minerva“ v dveh knjigah.

Kralj — pisatelj. Mladi laški kralj Viktor Emanuel se v prostih urah bavi z nekaterimi vedami, zlasti z arheologijo in z numizmatiko. Njegova numizmatična zbirka je tako dragocena, da jo občudujejo celo strokovnjaki. Sedaj je kralj stopil tudi na literarno polje. Na italijanskem knjižnem trgu se je pojavila obširna knjiga z naslovom: „Corpus nummorum Italicorum“ (Zbirka laških denarjev). Ta knjiga je delo kraljevo in obsega popis okrog 4000 vrst kovanih novcev.

Perosijev „Mozes“.

V drugi polovici meseca novembra pretekelega leta so proizvajali v Milanu velikega umetnikaduhovnika Perosija novo, čudovito glasbeno delo „Mozes“. Umevno je, da je občinstvo, katero je po časniških poročilih takoj ob prvem proizvajanju napolnilo zadnji kotiček takozvane „Perosijeve dvorane“, pričakovalo velikanskega umetniškega užitka. In ni se varalo. Po soglasni kritiki je „Mozes“ dosedaj največji umotvor genialnega mojstra. Ni več strogo oratorij — tudi v Perosijevem, modernejšem zmislu ne. Sicer tudi tu osebe ne uprizarjajo dejanja kakor pri gledaliških predstavah; a živahni dialog med posameznimi osebami in povse dramatiško nastopanje zborov ter le zelo skromno historično pripovedovanje vtiskujejo umotvoru bolj značaj gigantske spevoigre negoli mirnega oratorija.

Libreto epohalnemu delu sta zložila mlada pesnika Agostino Cameroni in Pietro Croci. Po svetopisemski pripovedi sta narisala, kakor v štirih orjaških slikah, oni oddelek iz življenja Mozesovega, ki obsega njegovo zvanje v Egipt in rešitev izraelskega ljudstva iz sužnosti Faraonove. Povzela sta zlasti one momente in epizode, ki so najbolj prikladne za glasbo, a združila sta jih v krasno dramatiško nadahnjeno celoto. —

Poëm ima uvod in tri dele. Glavne osebe, okrog katerih se suče dejanje, so: J e h o v a (bas), F a r a o n (bas), R a g u e l (nizki bas), R a g u e l o v a h č i in žena Mozesova, S e f o r a (sopran), M o z e s (bariton), A r o n (tenor), sestra Aronova, M a r i j a (sopran). V zborih nastopajo madianški pastirji, hčere Raguelove, dvorne služkinje Faraonove, izraelsko ljudstvo, Egipčani, izraelski dečki in deklice.

U v o d (naslonjen na drugo poglavje „Eksoda“, vrsta 11 — 25.) pripoveduje o Mozesu med madianškimi pastirji. Večer je. Raguel stoji zunaj pred svo-

jim šotorom. Iz dalje se čujejo spevi pastirjev in pastiric, ki ženó svoje črede proti domu. Nakrat prihité k Raguelu njegove hčere in mu preplašene pripovedujejo, da jih je pri vodnjaku napadla truma pastirjev. Neki tujec jih je obranil in razpodil pastirje. Ta tujec je Mozes, ki se uprav prikaže. Spremil je Raguelove hčere celo do doma. Raguel se mu zahvali za človekoljubno delo in ga povabi v svoj šotor. Mozes zagotavlja, da je bil vsekdar zaščitnik nedolžnih nasproti krivičnikom. Na boječa vprašanja Seforina razloži, da je potomec ljudstva, ki je zaslužnjeno v Egiptu, da je ubežnik, da je potreben počitka. Ponudijo mu strehe pri Raguelovih. Ginjen sprejme Mozes gostoljubno ponudbo in gre za Raguelom v šotor.

Prvi del, „Goreči grm“, je povzet po III. in IV. poglavju „Eksoda“. Pozorišče: Raguelovi šotori blizu Horeba. Opoldanski čas. Mozes se je bil povrnil od daljnih oaz, kjer je pasel črede svojega tasta. Nežno pripoveduje o bolestit dolge ločitve in blagruje mirno patriarhalno družinsko življenje. Kar prihité pravit pastirji, da goré lesovi horebski v čudnem ognju, ki jih ne požiga. Mozes gre gledat čudež in čuje iz gorečega grma glas Jehovov: „Mozes! Mozes!“ — „Tukaj sem!“ se odzove, in glas nadaljuje:

— — — Sezúj si obuvalo,
preden se približaš: svete zemlje
se dotika tvoj korak; glej, jaz sem Bog
očetov tvojih — — —

In zatem:

Iz Egipta prodrli so k meni bolestni
glasovi mojega ljudstva;
čul sem njih revo, povésti jih hočem iz
robstva

v blaženo dežel obljube —

Pojdi pred kralja v Egipt in reši prokletstva

Jakopov zarod!

Mozes dvomi in se obotavlja. Jehova obljubi, da bode udaril Egipčane s strašnimi nadlogami in tako s silo osvobodil svoj narod. Mozes obvesti o svojem zvanju svojo ženo Seforo in se odpravlja na pot. Sefora s sinovi hoče ž njim. Raguel ji ne brani. Odhajajo. Raguel jim vliva poguma v srce.

Drugi del, „Izhod“, je obdelan po V. in XII. poglavju „Eksoda“. Mozes naznani Faraonu povelje božje, da izpusti izraelsko ljudstvo. Faraon se norčuje iz njega, dvorniki ščujejo Faraona nad Mozes. Aron grozi z jezo božjo, Mozes in Aron napovedujeta kazni, ki jih bode poslal Jehova nad Egipt. Zaman — Faraonovo srce je zakrknjeno!

Tu slika orkester v posebnem intermezzu grozo, ki je prišla nad egiptovsko zemljo, ko so jo jeli zadržati udarci Vsemogočnega. Vmes vpije ljudstvo v pretresljivih tožbah. . .

Potem se nadaljuje dialog. Večer je pred izhodom Izraelcev iz suznosti. V deželi Gesen je zbrana izraelska družina okrog velikonočnega jagnjeta, katero so bili zaklali po postavi Mozesovi. Petje družinskega očeta se menjava s petjem otrok; vmes pa odmevajo žalostni glasovi egiptovskega ljudstva, ki plaka za pomorjenimi prvorojenci:

Noč strahovita,
noč neusmiljena!
Roka srdita,
roka nemiljena
k nam je pridrla,
kruto zatrla
mladi naš rod!

Ta del zaključuje zbor deklic s hvalno pesmijo Bogu, ki je pravičen sodnik, šiba trinogom in do-broten oče zatirancem!

Zadnji del je „Prehod Izraelcev skozi Rdeče morje“ („Eks.“ XIII. 21—22; XIV. 2—28; XV. 9). Dejanje se vrši na izraelskem taborišču, nasproti Belsefonu, med puščavo in morjem. Jutro svita. Ljudstvo še spi pod šotori. Mozes gleda vzhajajoče solnce in premišlja mirno srečo v deželi madianski. Kar se začuje hrup Egipčanov, ki pridrevé za Izraelci. V poltistem koru razlagajo svoj hudobni naklep: planiti nad Hebrejce in jih pokončati. Toda Jehovov glas dvigne kvišku Mozes in mu zapove, naj iztegne svojo roko nad vodami. Hrup Egipčanov postaja vedno bližji, vedno silnejši. Ljudstvo v šotorih se prestrašeno zdrami in vpije k Mozesu za pomoč. Mozes potolaži ljudstvo, iztegne roko nad morjem, vode se razmaknejo kakor zidovi na dve strani — in Izraelci gredó zmagoviti skozi Rdeče morje. . . . Egipčani so v tem dospeli do bregov. Faraon zapove: „Naprej za Izraelci!“ Res udarijo za njimi, a valovi se zopet zgrnejo in pogoltnjejo sovraže izvoljenega ljudstva. Z one obali pa, kamor so se rešili Izraelci, se začuje sklepni hvalni spev, poveljujoč vsemogočnost božjo. Zapoje ga Marija, sestra Aro-nova, in enoglasno órijo za njo z gromovitim, zmagoslavnim navdušenjem vsa grla:

Kdo še nad ljudstvom božjim zmaguje?
V strahu so Edoma slavni sinovi,
Moab podaja vse mōči njegovi —
— — — — —
Bog naš najvišji na veke kraljuje!

*

To je libreto. O glasbeni prireditvi nam kaj napiši strokovnjak! A lahko si mislimo: Ta libreto, že po svoji vsebini tako dramatično pretresljiv, a po obliki poln raznovrstnosti v ritmu, verzih, strofah, ta libreto — pa v rokah takega glasbenega orjaka, kakršnega pozna umetniški svet v Perosiju že iz njegovih oratorijev! . . . Milanski „L' Osservatore Cattolico“, po katerem smo posneli te vrste in ki je priobčil natančno, strokovnjaško kritiko o tem „remek-delu“ glasbene umetnosti, pravi, da se je Perosi v „Mozesu“ izkazal dovršenega umetnika zlasti v instrumentalni glasbi, umetnika, da mu ga ni enakega med sedaj živečimi glasbeniki; v vokalnem delu pa da ni nič manj občudovanja vreden. V svoji celoti je po dotični oceni skladba kratkomalo nekaj izrednega, ponositega — „un insieme superbo, attra-entissimo“!

Dr. M. O.

Pomorska trgovina. Trgovska svetovna mornarica se je v devetnajstem stoletju mogočno razvila. V naslednjem pregledu podajemo število ton:

Leta:	Parnikov:	Jadronic:	Skupaj:
1816	1.500	3.415.100	3.416.600
1830	30.200	4.016.000	4.046.200
1840	97.000	4.556.000	4.653.000
1850	216.800	6.983.900	7.200.700
1860	764.600	10.712.000	11.476.600
1870	1.709.100	12.352.600	14.061.700
1880	4.745.700	13.267.500	18.013.200
1890	8.286.747	10.540.051	18.826.798
1900	13.465.300	8.205.100	21.670.400

Napredek posameznih držav je sledeči:

Angleška trgovska mornarica se je povečala za 7%, nemška za 16%, ameriška za 22%, francoska za 8%, norveška za 14%. Napredek avstrijsko-ogrške trgovske mornarice pa je bil sledeči:

Leta:	Parnikov:	Jadronic:	števílo ton	števílo ton
1850	32	13.200	505	158.600
1870	74	49.000	574	266.600
1880	75	62.100	461	221.300
1890	71	83.300	190	103.000
1895	107	133.300	119	62.000
1900	142	230.800	42	24.200

L. 1900. je bilo treba za te avstrijsko-ogrške ladje 184 poveljnikov, 368 častnikov in 4130 mornarjev. Iz teh števílk se vidi tudi, kako parnik izpodriva jadrnice, odkar se je splošno uvedel Resslerov vijak.

